

НАРОДНА СТИХІЯ І МОВНИЙ ПОРТРЕТ У ПРОЗІ М.ДОЧИНЦЯ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (36) 2016

УДК 811.161.2'282:821 (477.87) Дочинець

Вовченко Г. Народна стихія і мовний портрет у прозі М.Дочинця; 11 стор., бібліографічних джерел – 24, мова – українська.

Анотація. У статті аналізується народнорозмовна стихія та особливості мовного портрета героїв прози Мирослава Дочинця. З точки зору створення української мовної особистості розглядаються романи «Вічник», «Криничар», «Горянин» та «Світован», націєтворчий характер взаємодії української літературної мови та діалектної лексики, що відображає історію контактів між народами у різні епохи.

Ключові слова: українська мовна особистість, мовний портрет, засоби створення мовного портрета, світогляд, українність закарпатських говірок, міжмовні контакти.

Питання творчої майстерності письменника, його володіння здатністю впливати на людську душу неодмінно пов'язані з національною ідеєю народу, що породив митця. Це знаходить свій вияв не тільки у проблематиці творів, глибині патріотичних, громадянських мотивів, але й заглибленням до коренів власної мови, свідомості, образного бачення світу, що породжує неповторний ідіостиль, впізнаваність автора, риси мовного портрету самого автора та його героїв.

Свого часу Іван Дзюба стверджував, що процес творення мистецтва є водночас і процесом самостворення митця [7, с. 6.]. Ця думка значною мірою стосується і творчості лауреата Шевченківської премії М.Дочинця, автора непересічної сучасної української прози, про яку останнім часом написано досить багато, зокрема в публіцистиці [Див.:15, с.2;13, с.7; 2; 10; 18, с.222-229 та інші].

Його самостворення як митця відбулося — про це свідчать твори про Срібну Землю України — Закарпаття, про українність нашого багатостраждального краю, про працюючих закарпатців та їхні буденні й небуденні долі, про лицарів духу та зв'язок із рідною землею, що виявляється, зокрема, і в стихії народнорозмовній. Мовна характеристика персонажів М.Дочинця, мовний портрет самого автора у його прозових творах «Вічник. Сповідь на перевалі духу» (2011), «Криничар. Діяріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домонії» (2012), «Горянин. Води Господніх русел» (2013), «Світован. Штудії під небесним шатром» (2014) якраз і є предметом нашої уваги. Наша мета полягає у висвітленні ролі народної стихії у створенні мовного портрета персонажів прози М.Дочинця та самого автора.

Народна стихія у мовленні літературного персонажа — це свідоме відображення митцем

багатств народної мови з метою образного, влучного, неповторного найменування явищ, предметів, осіб, їх ознак, властивостей, добирання з мовних джерел свого, питомого, що народжується в сім'ї, найближчому оточенні, повсякденному спілкуванні, у межах власної малої батьківщини як символу незнищенності вічних цінностей. Адже людина, на думку В.Гумбольдта, «думає, відчуває і живе тільки в мові, вона повинна спочатку сформуватися за допомогою мови для того, щоб навчитися розуміти мистецтво, що діє поза мовою. Але людина відчуває і знає, що мова для неї — тільки засіб, що поза мовою є невидимий світ, в якому людина прагне освоїтися тільки з її допомогою» [6, с.75]. Роль митця якраз і полягає в створенні такої тісної взаємодії міжмовною особистістю і світом, особистістю і Космосом.

На думку Л.Т.Масенко, мовний портрет персонажів створюють особливості прямої мови, відтворені письменником у формі монологу чи діалогу, а також форма невласне-прямої мови. «Художня виразність образу в реалістичному творі значною мірою залежить від мотивованості використаних автором стильових засобів, що створюють «мовний портрет» героя» [14, с.332-333]. Використання народної стихії в мовленні персонажів художніх творів М.Дочинця, у тому числі й авторської мови, надає неповторного колориту його письменству, допомагає створювати ту саму **українську** мовну особистість, якій властиве почуття національної гідності, яка не має ознак меншовартості та виявляє мовну стійкість у несприятливих для розвитку мови умовах, які породжували спочатку ворожі українству режими імперій, а потім комуністичний режим, а зараз глобалізація і нехлюйське ставлення до державної мови з боку чиновництва. Народна стихія засвідчує наявність у закарпат-

ських говірках запозичень, які **не означають неукраїнськості народного мовлення**, а свідчать про взаємні контакти народностей, що населяли наш край. Українськість говорів Закарпаття авторитетно доведена в працях видатних українських мовознавців, до яких належать фундатори і очільники кафедри української мови Ужгородського університету — С.П.Бевзенко, Й.О.Дзензелівський, відомі мовознавці В.І.Добош, К.Й.Галас, М.А.Грицак, В.І.Лавер, справу яких гідно продовжують наші колеги — працівники кафедри української мови Ужгородського національного університету.

Автор досліджуваних романів народився в Хусті, в учительській сім'ї, отримав журналістську освіту у Львівському університеті, працював журналістом й книговидавцем. Прекрасно володіючи українським словом, в авторській мові та мові своїх персонажів письменник відбиває певні особливості говірок Хустщини — марамороських говірок середньозакарпатського, чи закарпатського, говору південно-західного наріччя української мови. Як зазначає І.В.Сабадош у передмові до «Словника закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району», закарпатський діалект «належить до старожитніх говорів української мови, які зберегли велику кількість архаїчних рис, важливих для фундаментальних досліджень не тільки з україністики, але й славістики» [21, с.3]. Оразу зауважимо, що вивчення походження діалектної чи народнорозмовної лексики ми не ставили собі за завдання у цій роботі. Однак у згаданому словнику І.В.Сабадош для більшості іншомовних запозичень зазначає джерело походження, а для іншомовних слів, які звуковим складом близькі до літературних, інформацію про їх походження не подає [Сабадош, с.10], тут зацікавленим допоможуть етимологічні словники та інші праці. Аналіз діалектної лексики М.Дочинця виконала М.Воробканич [5, с.57-59].

Уводячи діалектну лексику у мовлення персонажів та авторську мову, письменник створює реальні часово-просторові й об'єктні виміри зображуваного. Мовна стихія, на думку Олександра Сизоненка, відомого українського автора, члена Шевченківського комітету, — це ще один головний герой «Вічника». Він пише: «Це справжня проза, викінчена в своїй ошадливій, прозорій, образній правді. Це дуже сучасний роман, хоч і передає столітній життєпис закарпатця з великою душею і мудрим серцем. І роман цей — всеукраїнський! Такий потрібний нашій літературі, нашому підпалому українському духові» [8].

М.Дочинець наводить у «Вічнику» та «Криничарі» перелік ужитих ним діалектних чи розмовних назв у «Словарику», (до речі, лексема *словарику* є демінутивом від застарілого *словар*), що формують лексико-семантичні групи назв:

— предметів: *амбрела* 'парасолька', *бакун* 'гатунок тютюну', *бинда* 'стрічка', *боканичі* 'чере-

вики', *бубка* 'лялька', *визір* 'вікно' «*гати* 'штани', *грань* 'жар', *грифлик* 'вуглик для писання', *грозно* 'виноград', *дараб* 'ділянка, наділ', *дараба* 'дерев'яний пліт', *дебрі* 'глушина', *дзяма* 'бульйон, юшка',...;

— осіб: *бирів* 'староста, сільський голова', *бродник* 'мандрівник, волоцюга', *гайник* 'лісник', *гонвед* 'воjak угорської армії', *караник* 'жертва, бідолаха', *килавий* 'немічний, той, що має грижу', *копилець* 'байстрюк', *кочиш* 'візник', *жінчовка* 'жіночка', *нотар* 'староста, голова села', *няньо* 'тато', *паніка* 'пані', *сиротюк*, *сирохман* 'підліток, хлопець', *скусник* 'митець', *сокачка* 'кухарка', *фоштер* 'лісник', *фраїрка* 'наречена, кохана', *цімбор* 'друг, приятель'...;

— дій: *вандрувати* 'мандрувати', *начада-тися* 'народитися', *об'ярюватися* 'впоратися з весняними роботами'...;

— назви тварин, птахів, комах: *бриндак* 'комаха, жук', *воробок* 'горобець', *мацур* 'кіт', *потя* 'пташка', *сомар* 'осел'... [Вічник, с.276-279; Криничар, с.330-331].

Ця та інша лексика вживається М.Дочинцем як в прямому, так і в переносному значенні в численних діалогах та власному мовленні, відображаючи історію українського народу та численні контакти з іншими народами й народностями у різні часи й періоди. Наприклад, слово *потя* 'пташка' сягає праслов'янського періоду, вживалося в давньоукраїнській мові [ЕСУМ, I, с.544], а лексема *цімбор* 'друг, приятель' — угорське запозичення [Сабадош, 409], слово *фраїрка* — назва особи жіночої статі до *фраєр*, т.с., що 'любас', зустрічається польській, чеській мовах, а в німецькій мові Freier — 'жених' [Сабадош, 401]. Таким чином автор формує у читача уявлення про багатство народного мовлення закарпатців, виявляючи уміння створювати індивідуальні мовні портрети своїх героїв.

Зауважимо, що проблема мовної особистості активно розробляється в сучасній лінгвістиці. Вперше цей термін був уведений в науковий обіг В.В.Виноградовим у 1930 році, інтерпретувався в багатьох працях Ю.М.Караулова [11]. Під мовною особистістю в лінгвістиці розуміють індивіда, який володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення і сприйняття ним текстів, що вирізняються рівнем структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності. Типологія мовних особистостей ще формується. Свого часу Ю.Караулов визначив структуру мовної особистості, яка складається з вербально-семантичного, когнітивного та прагматичного рівнів [1, с.188; 12; 19]. Про напрями вивчення мовної особистості детально пише Ю.Воробей у розвідці «Мова, особистість, соціум: Системність, взаємозв'язки, взаємодія» [4, с.75-81].

На думку С.Єрмоленко, існують психологічні, комунікативні та соціальні передумови формування **української мовної особистості**. Відзна-

чимо насамперед зазначені вченою психологічні передумови — переборення комплексу меншовартості, мовної непевності, комплексу людини другого сорту; цілісність, єдність українознавчого світогляду і мови, а також особистісна гідність та мовна стійкість [9, с.120-123].

Можемо підкреслити, що прозові твори М.Дочинця якраз і характеризуються єдністю українознавчого світогляду та української мови, яка відшукує і знаходить у своєму літературному варіанті потужні джерела з народномовлення. Саметак стверджується автором незнищений зв'язок з рідною землею, з українством. Це дуже важливо в наш час, коли Україна відстоює власний шлях розвитку в умовах справжньої війни зі «старшим братом» — окупантом і насильником, а Закарпаття опинилося під прицілом сусідніх держав, — вже навіть деякі історики не бажають вважати українськими теренами закарпатську землю [17; 16]. Хочемо того чи ні, але художня література неодмінно стає зброєю в боротьбі за українство.

М.Дочинець возвеличує Людину і людську душу. Його героєм стало чоловіцтво, чоловік як воїн життя, за життя і для життя. Він уміє все, він ВІЧНИК, йому підкорюється матерія світу. Лікувати, будувати, утихомирювати стихію, воювати за справедливість, сидіти за це у тюрмі без надії на помилування, не упокорюватися насильству, мандрувати, любити і розуміти природу, людей і людське — цей ряд можна продовжувати без кінця, — але бути просто людиною. Його герой в «Горяніні» несподівано втрачає все, проте смыслом життя обирає боротьбу за кожен частинку своєї родової землі. Ця незвична людина навіть не названа автором, бо що таке ім'я? Старий, стара. І Ріка... Старий і Ріка в «Горяніні» — як старий і море в Е.Хемінгуей, — це порівняння подобається автору, він множить причіт про свого героя, як Пауло Коельо, йому приписують близькість до писемної манери А.Чехова, І.Буніна, П.Паустовського, В.Стефаніка, Г.Тютюнника... Герої творів Дочинця творять фундамент нації. Прості, непоказні, величні в стійкості духу, на них тримається світ.

У романі «Криничар. Діяріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії» герой твору висловлює подяку Богу: «*За три найбільші ласки безмежно вдячний я Господу: за те, що народив мене людиною, а не твариною; за те, що народив мене русином; за те, що народив мене в Мукачеві. Бо тут мій новий Вавилон, осяйний мій Єрусалим. Тут моє глибоке закорінення і моя листата крона*» (Криничар, с.33). Найголовніша ознака своєї землі, яку герой називає *Підкарпатською Русинією*, порівнюється з рукавом вишитої сорочки: «*Бачите вишиваний рукав моєї сорочки? Чорне — то земля, зелене — дерево, синє — вода, черлене — вино. А біле — то співанка. Бо русинська пісня весь білий світ*

бере в обійми. Наша душа через неї говорить, журиється й тішиться» (Криничар, с.145).

У цьому творі автор робить спробу осягнути історію нашого краю від найдавніших часів, проводячи свого героя через безліч випробувань: тут і перебування в тюрмі у Паланку, малярство, повчання Гречина, стосунки з запорізькими козаками, Туреччина, Єгипет... І мова героїв, в якій маємо розкіш народної стихії, зблиски діалектного мовлення, які хочеться розшифрувати. М.Дочинець цілком зрозуміло висловлюється щодо історії нашого краю. Так, наприклад, герой «Вічника» зустрічався навіть з доктором Панькевичем, який студіював говірки закарпатських українців. З роману: «*З наукової аналізи виходило, що як би нас не іменували — русини, руснаки, рутени, угрини — походимо з давнього і щирого київсько-руського кореня. І є ми добре школованою і боголюбною часткою народу. Бо ще в кінці XVIII століття, коли просвітництво досить низько стояло і в Галичині, і в Києві, і в Росії, закарпатські українці вже мали латинські школи, де добували освіту, рівну західноєвропейським землям...*» (Вічник, с.169). І далі називаються імена Івана Орлая — директора гімназії в Ніжині, Михайла Балудянського — ректора університету в Петербурзі, Петра Лодія — професора Краківського університету, Івана Заманчика — професора Львівського університету, Юрія Венеліна-Гуци — вченого Болгарії (Вічник, с.169).

Щодо роману «Світован», то автор формує назву свого твору як роман-намисто. Він фактично є третьою історією про Андрія Ворона, людину-філософа, чоловіка «*карпатського гарту*». Очевидно, як намистинки, що формують прикрасу, слід сприймати численні діалоги журналіста зі своїм самобутнім героєм. Саме в діалогах і монологах, у прямій мові розкриваються проблеми буття, нації, совісті, покликання. У «Бесідах під горіхом» Світован підкреслює: «*...нікому не вільно порушувати Божий порядок, за яким **коже** плем'я дістало свій терен, мову і волю. Ніяким залізним заборолом не можна **се** загородити надовго. Його сточить іржа...*» (Світован, с.223). Герой окреслює своє поняття народу як «*вічно живий храм особистості. Він завжди прийме те, що прийме якась одна людина. Народ — **се** єдина містична душа тисяч, мільйонів тіл. Тому його не можна знищити, переробити на чужий копил. Як трава не виростає під горіхом, як **огонь** не сховаєш у сні, так не ув'язниши дух народу...*» (Світован, с.225). Очевидно, в наш тривожний, буремний час пророчими звучать слова про відбудову: «*Гряде велика і тривала відбудова погубленої Материзни. Відбудова в спілці з духом, природою і землею. Болісне повернення відібраного Раю*» (Світован, с.226). Цікавим є ім'я героя. А. Вегеш вивчила специфіку літературно-художніх антропонімів романів М.Дочинця і подала майже вичерпну характеристику імені головного героя кількох творів

автора — Світована. Проте не думасмо, що виведення цього імені від складання **кореня світ** і слова **ван** на позначення правителів у Китаї чи Корейі справедливе [3, с.219], герой ближчий до **Світо-Івана**, людини, що працює і творить для Світу, світла, людських взаємин.

Герой М.Дочинця не відносив себе до характерників, яких називав по-народному **байльниками** від **баяти** 'ворожити' [Сабадош, с.21]: «Вонизчаста слово з темноти беруть і виносять на світло, а я зі світла його несучу в темноту. Від страждання — до терпіння. Від досвіду — до надії...» (Світован, с.124). Автор оповіді ставиться до мови Світована як до питомої мови, матірньої бесіди: «Що слово давніше, каже він [Світован], тим сильніше, насичене енергією духу і часу мовців. Скарби Вічності. З ліноців розуму слова ці звітрилися з язиків чи осіли десь на споді пам'яті. Та коли вони піднімаються звідти й звучать, кров предків радо взивається й свіжіє в наших жилах. Бо ті слова не просто мова, а наша родова сила, наші захисні лати, наш духовний хребет» (Світован, с.189). Численні паремії, «слова-самоцвіти, слова-персні» Світована наводить автор роману: діловання, самувати, спікрена душа, пняво 'мляво' псярити 'сварити', прилюб 'симпатія', обзирини 'оглядини' вилюднитися 'вийти в люди', цура, цундри 'лахи', млоїть душу 'сумно', небожатко, бідака, сарака 'бідолаха'... — і вважає їх «посвітом правічної і вічної душі народу в тісноті й глухоті нашого загуслого світу» (Світован, с.195).

Українське, національне — і закарпатське, змішане в коктейлі епох, імперій, режимів, але в основі своїй українське, що виявляється в мовленні героїв і самого автора, в народнорозмовній стихії. Часом автор творить і сам слова, близькі до народнорозмовних. У Світована на рукаві сидить метелик. Власне, це символ щастя — короткоплинної секунди у вічності. На картині художника залишився герой, що дивиться на

метелика, який «присів спочити на його рукав і довго не покидав **прилюбне** місце» (Світован, с.8). Слово **прилюбний** відсутнє у словнику І.Сабадоша, проте його творення і роль у тексті цілком очевидна.

Відзначимо ще одну сторону таланту митця. Його герої трепетно люблять рідну природу. Народні назви рослин, дерев, птахів, риб, народні вірування, пов'язані з природою — це аура його творів. У «Вічнику» зустрічаємо багато назв рослин: *трава-псяйка, козодрес, колькавник, смерека, жаллива, вільха-росішка, припутник, чічка, губи (гриби), трутовик-агарик, «відьомський віник», гриб-часничник, гриби-копита, момордика, дрік, купена, марійн корінь*. Герой твору користується плодами природи, щоб вижити у Чорному лісі, його виживання і сили, спрямовані на це, годяться не тільки для навчання пластуни, як вказувалось кимось із критиків, вони нагадують неймовірні зусилля і спрагу до життя Робінзона Крузо Даніеля Дефо. У романі «Світован» ця тема знаходить новий вияв. Разом з молодим журналістом Світован збирає трави, помічні при недугах — *астрагал* від некроків'я, *чагу* — добрі ліки навіть від раку, *частуху* — для нирок, *жабник* (сушеницю болотну) — від грудної жаби, *розмарин* — для лікування порізів, *синильник* — «зрячою фльорою» називав Світован цю траву, *шоломник, хміль*... А птахи «*голосоми хапали серце*» Світована, і про кожну пташку знав багато, ці знання допомагали йому жити у злагоді зі світом природи. Для молодого журналіста це знайомство стало неймовірним життєвим скарбом.

Отже, підсумовуючи сказане, народна стихія у мовленні героїв прози М.Дочинця не є самоціллю автора. Однак її використання створює широкій контекст для ствердження **українності** закарпатського краю у безмежні контактів, які породила епоха, це фундамент для творення національного, бо безрідного корінняне збудуєш майбутнього України.

Література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 304 с.
2. Бедзір В. Мирослав Дочинець: «Книжка зчитує твоє серце» // Закарпатська правда. – 22 лютого 2014 р.
3. Вереш А. Специфіка літературно-художніх антропонімів роману «Світован» Мирослава Дочинця // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства (Збірник наукових праць). Випуск 21. Ареалогія ономастика / Відп.ред. І.В.Сабадош. – Ужгород, 2016. – С.219-222.
4. Воробей Ю. Мова, особистість, соціум: Системність, взаємозв'язки, взаємодія // Українське мовознавство. – 2015. – Вип. 45/1. – С.75-81.
5. Воробканич М. Діалектизми в сучасній українській мові (на матеріалі твору М.Дочинця «Вічник» // Студії з філології та журналістики: зб.наук.праць. – Вип. 4. – Ужгород: Гражда, 2016. – С.57-59.
6. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. Характер языка и характер народа // Хрестоматія по общему языкознанию / Составитель: Л.П.Иванова. – К.: Освіта України, 2008. – С.64-79.
7. Дзюба Іван. Історичний міф Миколи Вінграновського // Вінграновський Микола. Вибрані твори у трьох томах. – Т.2. – Тернопіль: Богдан, 2004.

8. Дочинцьову книжку висунуто на найвищу Національну премію // Фест. – 2011. – 1-7.XII.
9. Єрмоленко С.Я. Формування української мовної особистості // Українознавство. – 2010. – № 1. – С. 120-123.
10. Льницький В. «Шевченкіана» Мирослава Дочинця // Фест. – 2014. – 21-27 лютого.
11. Караулов Ю. Русский язык и языковая личность. – М.: ЛКИ, 1987. – 263 с.
12. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підручник. Вид. 2-е, випр. і доп.– К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 464 с.
13. Кузан В. Старий і Ріка // Літературна Україна. – 28 листопада 2013 р. – С.7.
14. Масенко Л.Т. Мовна характеристика (персонажів) / Масенко Л.Т. // Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім.М.П.Бажана, 2000. – С.332-333.
15. Нитка В., Тарканій Г. Одкровення під небесним шатром // Голос України. – 30 листопада 2013 р. – С. 2.
16. Тиводар М. Одкровення кандидата наук Фенича. – Ужгород: Гражда, 2016.
17. Фенич В. Угорська Русь і «Ганнібалова присяга» Михайла Драгоманова: початки інтелектуального завоювання Закарпаття Україною. – Ужгород: Говерла, 2015.
18. Хланта Іван. Золотошукач словесної ріки (Мирослав Дочинець) // І.Хланта. Літературно-мистецьке життя Копашнова. – Ужгород, 2015. – С.222-229.
https://uk.wikipedia.org/wiki/мовна_особистість.

Словники

19. Етимологічний словник української мови: У 7 т. / Редкол.: О.С.Мельничук (гол. ред). та ін.— К., 1982-2012. — Т.1-6.
 20. Сабадош І.В. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району. — Ужгород: Ліра, 2008. — 480 с.
- #### Джерела (тексти)
21. Дочинець М. Вічник. Сповідь на перевалі духу. – Мукачево: Карпатська вежа, 2011. – 284 с.
 22. Дочинець М. Криничар. Діярюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії. – Мукачево: Карпатська вежа, 2012. – 331 с.
 23. Дочинець М. Горянин. Води господніх русел. – Мукачево: Карпатська вежа, 2013. – 311 с.
 24. Дочинець М. Світован. Штудії під небесним шатром. – Мукачево: Карпатська вежа, 2014. – 232 с.

Галина Вовченко

НАРОДНАЯ СТИХИЯ И ЯЗЫКОВОЙ ПОРТРЕТ В ПРОЗЕ М.ДОЧИНЦА

Аннотация. В статье анализируется народная стихия и особенности языкового портрета героев прозы Мирослава Дочинца. С точки зрения создания украинской языковой личности рассмотрены романы «Вічник», «Криничар», «Горянин» и «Світован», национально-созидательный характер взаимодействия украинского литературного языка и диалектной лексики, отражающей историю и контакты между народами в разные эпохи.

Ключевые слова: украинская языковая личность, языковой портрет, средства создания языкового портрета, мировоззрение, украинскость закарпатских говоров, межъязыковые контакты.

Halyna Vovchenko

NATIONAL ELEMENTS AND SPEECH PORTRAITS IN THE PROSE OF M.DOCHYNETS

Annotation. The article deals with national colloquial elements and features of a speech portrait of heroes of prose of Myroslav Dochynets. The novels "Vichnyk", "Krynychar", "Horianyn" and "Svitovan" are being analyzed from the point of view of creating a special Ukrainian speech personality, helping to form the national character in the process of the interaction of the Ukrainian literary language and dialect vocabulary, which reflects history and contacts of people at different times.

Key words: Ukrainian speech personality, speech portrait, means of creating a speech portrait, outlook, Ukrainian character of Transcarpathian dialects, interlinguistic contacts.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2016 р.

© **Вовченко Галина Іванівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».